

Стан і тенденції розвитку системи вищої освіти Монголії

Нямдаваа Даваадорй (Монголія)

Науковий керівник – ст. викладач Л.М. Бондаренко

ХНТУСГ ім. П. Василенка

Глобальні та стрімкі зміни в політичному, технологічному, економічному і соціальному розвитку світової цивілізації перетворили на стратегічний фактор прогресу суспільства його науково-технічний, соціокультурний і духовний потенціал, зростання якого напряму пов'язано з рівнем розвитку соціально-культурної сфери, станом системи освіти взагалі та системи освіти зокрема, із зростанням освітнього і професійного рівня всього населення [1].

Монгольська система освіти має англосаксонську модель, її характерною рисою є те, що її вища школа в період перебудови потрапила у дуже складну ситуацію. З переходом до ринкових стосунків у сфері освіти сталося скорочення фінансування державних ЗВО і було ліквідовано обов'язковий розподіл випускників по державних установах і підприємствах. У результаті скорочення фінансових надходжень з бюджету ЗВО почали шукати нові джерела фінансування, одними з яких сталося впровадження плати за навчання, надання площ і територій в оренду, скорочення штату викладачів, а також витрат на придбання нового обладнання. Більше того, у Монголії почалося скорочення числа державних ЗВО на фоні зростання кількості студентів, що призвело до об'єднання й укрупнення ЗВО для підвищення конкурентоздатності на ринку освітніх послуг.

Монголія має досить високий показник по кількості студентів на 10 тисяч населення, при чому на одного викладача ЗВО припадає в середньому 13 студентів. Зміни чисельності студентів у Монголії пов'язані, у першу чергу, з демографічною ситуацією в країні: чисельність населення в Монголії зростає. У монгольських ЗВО найбільшим попитом користуються такі напрямки підготовки, як «Соціальні науки, бізнес і право», «Виробництво й будівництво». На їхню долю припадає майже половина всіх студентів. З огляду на цей факт ЗВО Монголії для забезпечення конкурентоздатності на ринку

освітніх послуг і з огляду на зростання контингенту студентів прагнуть підвищити якість освіти.

Для підготовки спеціалістів у галузі промисловості, будівництва, інформаційних технологій тощо необхідна відповідна матеріально-технічна база у ЗВО, що потребує додаткових фінансових внесків. Таким чином, для збільшення кількості студентів технічних спеціальностей у Монголії потребується зростання державного або іншого фінансування: сьогодні в Монголії навчання у ЗВО платне, лише незначна кількість студентів мають конкретні пільги щодо оплати за навчання.

Не зважаючи на той факт, що в Монголії особлива роль в освіті завжди належала державі й завжди відбувалася в руслі державної політики, останнім часом у сфері вищої освіти Монголії спостерігається трансформація уявлення про освіту як про благо, яке кожний студент отримує за рахунок держави, на уявлення про освіту як предмет економічних стосунків студента з державою.

Сьогодні державне фінансування спрямоване на оплату навчання студентів становить 40%, гранти й пожертвування й пільгові кредити – 28%. Зазначене фінансування з державного фонду формують актив ЗВО на 27,6%, з них на державні ЗВО припадає 27%, на приватні ЗВО – 21%. При цьому 55-68% прибутків ЗВО від плати студентів за навчання витрачаються на виплату заробітної плати викладачам і співробітникам. При цьому 25% викладачів працюють на умовах погодинної оплати, що негативно позначається на якості освіти, хоча доля професорсько-докторського складу в державних ЗВО становить усього 16%, звання магістра мають 45% викладачів, а в приватних навчальних закладах ці цифри становлять 5% і 23% відповідно [2].

Презентований нами монгольський ринок освітніх послуг на сьогодні є досить динамічним у своєму розвитку й намагається адаптуватися до світових тенденцій й нових вимог розвитку суспільства. З огляду на це ми можемо виділити ряд основних тенденцій, що характеризують його сучасний стан: масовість вищої освіти; розвиток регіональних ринків освітніх

послуг; комерціалізація вищої освіти; політика держави, спрямована на підвищення якості освітніх послуг шляхом акредитації ЗВО; впровадження нових технологій навчання, пов'язаних з інформатизацією сучасного виробництва й суспільства в цілому.

Одним з основних завдань є дослідження проблем збалансованості попиту і пропозицій на ринку праці й ринку освітніх послуг, адже в реальності не завжди система освіти своєчасно реагує на зміни у суспільному житті.

До основних проблем ринку освітніх послуг, що притаманні Монголії, можна віднести, по-перше, скупченість ЗВО у центральних регіонах країни; по-друге, деяка відірваність програм підготовки кадрів від вимог часу й ринку праці; по-третє, проблема забезпечення якості освітніх послуг, тобто невідповідність якості освіти вимогам зацікавлених сторін. Скупченість великої кількості ЗВО у столиці країни породжує ряд проблем, пов'язаних з відтоком молоді в центральну частину країни.

Для вирішення зазначених проблем у сфері вищої освіти Монголії пропонується сформувати нову концептуальну модель розвитку ринку освітніх послуг, що дозволить: максимально врахувати специфіку функціонування й умови розвитку освітньої системи; органічно поєднати внутрішні й зовнішні фактори розвитку ринку освітніх послуг на основі створення й використання єдиної методологічної бази; орієнтувати діяльність освітніх закладів вищої школи на запити й вимоги усіх зацікавлених сторін.

Література:

1. Шимко П. Д. Управление процессами глобализации высшего образования на вузовском и региональном уровнях // Вестник ИНЖЭКОН. Сер. Экономика. – 2008. – № 3(22). – С. 337–340.
2. Беденко Н. Н. Региональный рынок образовательных услуг: отдельные проблемы // Креативная экономика. – 2011. – № 7(55). – С. 99–104. – URL: <http://www.creativeconomy.ru/articles/4129>